

Agnieszka Tużnik
Mariola Jaworska
Zespół Szkolno – Przedszkolny
Szkoła Podstawowa nr 10
w Piasku

DZIECKO AGRESYWNE- PRZYCZYNY ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH, **PRZECIWDZIAŁANIE AGRESJI**

Ostatnie wydarzenia spowodowały, że wzrosło zainteresowanie nauczycieli i rodziców problematyką agresji w szkole. W ostatnich latach jesteśmy coraz częściej informowani o przykładach agresji wśród dzieci i młodzieży. Proponuje się drastyczne zaostrzenie przepisów prawa karnego wobec nieletnich przestępców. Ale przeciwdziałanie skutkom, a nie przyczynom przemocy jest jedynie efektem bezsilności wobec tego zjawiska. Należy przede wszystkim usunąć przyczyny, dlatego należałoby się nad nimi zastanowić.

W miesiącu wrześniu została dokonana diagnoza problemów wychowawczych w naszej szkole. W przeprowadzone wśród dzieci ankiecie 30,8% badanych uczniów sygnalizuje o przemocy, z którą spotyka się w szkole. Przejawia się ona w przemocy fizycznej (13,8%) oraz w wyzwiskach (13%).

W oczach większości rodziców nasza szkoła jest bezpieczna, ale 21 % ankietowanych stwierdza, że dzieci skarżą się na stosowaną wobec nich przemoc.

Podczas rozmów z dziećmi na temat agresji okazało się, że nie zawsze wiedza oni, co to słowo tak naprawdę oznacza i co się pod tym słowem kryje.

Zdefiniowanie pojęcia agresji jest zadaniem dosyć złożonym. W literaturze naukowej nie ma zgodności w rozumieniu tego pojęcia. Na gruncie psychologii „**agresją nazywa się czynności mające na celu zrobienie szkody i spowodowanie utraty cenionych społecznie wartości, zadanie bólu fizycznego lub spowodowanie cierpienia moralnego innemu człowiekowi.**” Elliot Aronson nazywa **agresją „zachowania mające na celu wyrządzenie szkody lub przykrości.”** Odróżnia zatem zamierzone uszkodzenie od niezamierzonego, które nie jest zachowaniem agresywnym.

Często spotykamy się z zachowaniem agresywnym u dzieci. Dzieci agresywne sprawiają zazwyczaj duże trudności wychowawcze, gdyż ich zachowanie się cechuje brak zdyscyplinowania, powodujący naruszenie norm regulujących współzycie społeczne. Agresywne zachowanie może przybierać formę **agresji fizycznej lub słownej**. Przejawem agresji fizycznej są: bójki, uderzenie, kopnięcie lub ukłucie kolegi, zamierzone niszczenie lub uszkodzenie różnych przedmiotów, znęcanie się nad zwierzętami, łamanie roślin lub kwiatów itp. Agresja słowna przejawia się natomiast w wymyślaniu niesympatycznych przezwisk, opowiadaniu nieprawdziwych i mało pochlebnych historii o dziecku, naśladowaniu wymowy dziecka, kłótniach, wyśmiewaniu się, skarżeniu itd. Agresywność dziecka jest najczęściej ukierunkowana na inne dzieci lub rzeczy martwe. Czasami jednak przedmiotem agresji bywają osoby dorosłe: nauczyciele, rodzice, znajomi, a nieraz osoby zupełnie obce. Agresywne zachowanie może przejawiać się w przeszkadzaniu nauczycielowi w prowadzeniu lekcji, w przedrzeźnianiu rodziców w próbie uderzenia nieznanego przechodnia na ulicy.

Przyczyn zachowań agresywnych możemy szukać między innymi w środowisku rodzinnym, środowisku szkolnym oraz mediach.

Do przyczyn zachowań agresywnych tkwiących w rodzinie możemy zaliczyć m. in.:

- „Rozpuszczające” wychowanie, w którym dziecku niczego się nie odmawia, zaspokaja się wszystkie jego zachcianki.
- Częsty kontakt z agresją i przemocą (Uważa się, że najbardziej agresywne dzieci wywodzą się z rodzin, w których rodzice stosują kary cielesne.)
- Brak akceptacji dziecka ze strony rodziców, oziębłość uczuciowa w stosunku do dziecka.
- Zbyt częste upominanie dziecka przez rodziców, wytykanie jego różnych wad i braków.
- Brak jasnego przekazu „co dobre, a co złe”.
- Kryzysy domowe (kłótnie, wymyślanie, rozwody).
- Nieumiejętne stosowanie kar i nagród.
- Nadmierna tolerancja rodziców wobec zachowań agresywnych.
- Podwójne wzorce zachowań (rodzice co innego mówią, a co innego robią).

Należy pamiętać, że **rodzice są pierwszymi i najważniejszymi wychowawcami swoich dzieci**. Dzieci naśladowują ich postawy i poglądy. Szkoła nie może i nie jest w stanie zastępować rodziców. Dzieci, które mają zaspokojoną potrzebę bezpieczeństwa w swoich rodzinach są mniej agresywne i lepiej radzą sobie z emocjami. Gdy są otaczane miłością i zainteresowaniem mają mało powodów do agresji i wrogości. Dlatego w rodzinach, w których istnieje miłość między rodzicami, a rodzice chcą być z dzieckiem i potrafią z nim rozmawiać zazwyczaj nie ma problemów wychowawczych.

Przyczyna zachowań agresywnych może mieć także swoje źródło w środowisku szkolnym.

Do najczęściej wymienianych czynników mających wpływ na niewłaściwe zachowania wśród dzieci należą:

- Zbyt duża liczba dzieci w klasie.
- Hałas, mała przestrzeń i ograniczona ruchliwość.
- Narzucony z góry porządek.
- Niewłaściwy sposób komunikowania się z nauczycielami i rówieśnikami.
- Brak doceniania, częste wskazywanie tylko negatywnych zachowań.
- Brak współodpowiedzialności u uczniów za życie szkoły.

Innym szczególnie groźnym **źródłem agresji jest telewizja, gry komputerowe i cały mechanizm związany z mediami**. Często filmy czy gry komputerowe dostarczają negatywnych wzorców, które są łatwo przyjmowane przez dzieci w formie naśladownictwa. Dzieci mają kontakt z brutalnością, bezwzględnością i okrucieństwem zwłaszcza w stosunku do słabszych jednostek. Dlatego już od najmłodszych lat należy zwracać uwagę na to, co dzieci oglądają i w jaki sposób korzystają z komputera.

Jak przeciwdziałać agresji?

Nie ma jednej recepty na przewycięzanie zachowań agresywnych u dzieci. Zależy to od wielu czynników takich jak np. wiek dziecka, osobowość, model wychowania czy środowisko rówieśnicze.

Do wartościowych sposobów kształtowania właściwej postawy dziecka należą:

- Troska o właściwą atmosferę i relacje w rodzinie.
- Mądre kierowanie rozwojem dziecka od najmłodszych lat (konsekwencja w działaniu, dostarczanie pozytywnych wzorców, zainteresowanie dzieckiem i poświęcanie mu swojego czasu, jasno określone zasady, interesowanie się osobami z którymi spotyka się dziecko, ograniczenie telewizji i komputera).
- Nagradzanie pozytywnych zachowań dziecka.
- Rozwijanie u dziecka empatii (zdolności do rozumienia myśli i uczuć drugiej osoby).
- Częste rozmowy z dzieckiem.

Bibliografia

- A. Strączek: *Czynności agresywne jako przedmiot studiów eksperymentalnej psychologii społecznej*. W: *Studia nad psychologicznymi mechanizmami czynności agresywnych*. Pod. red. A. Frączka. Wrocław 1979
- E. Aronson: *Człowiek – istota społeczna*. Warszawa 1987
- M. Weiner: *Refleksje nad agresywnymi zachowaniami dzieci w młodszym wieku szkolnym*.
- H. Filipczuk: *Rodzice i dzieci w młodszym wieku szkolnym*. Warszawa 1989